

Me|unarodni projekat osvajawa Marsa

I ma li `i vota na "Crvenoj pl aneti "

MOSKVA, 3. juna (Tanjug spec) - Prva evropska planetarna sonda "Mars-Ekspres" je krenula put "Crvene planete" da ustanovi da li na voj ima vode, odnosno `ivota. Sonda "Mars-Ekspres" je u kosmos odnela ruska raketa Sojuz koja je uspe{no lansirana sa ruskog kosmodroma Bajkonur, u Kazahstanu, pred samu ponoj, izme|u ponedeljka i utorka, ta-nije u 23 -asa i 45 minuta, po lokalnom vremenu.

Robot marsohod

Sonda te{ka dve tone, trebalo bi da stigne do Marsa za pola godine. Re-je o izuzetnom projektu, evropskoj planetarnoj misiji u kojoj u-estvuju kosmi-ke agencije i nau-ni instituti iz 15 zemaja Evrope i

"Mars-Ekspres" uspe{no lansirana sa kosmodroma Bajkonur u Kazahstanu. Planirani pilotiski letovi Rusa na Mars po-etkom 2004. na Mars je se spusti ti specijalni robot snabdeven specijalnim bu{ilicama

Potruga za vodom

"Mars-Ekspres" je istra`iva-ka stanica koja nosi britanski aparat "Bigl-2" u misiji potrage za vodom na Marsu, za uzroci ma nestanka vodeni h resursa i atmosfere, zatim radi izu-avawa geolo{ke strukture i pravqewa nove karte povr{ine te planete, a kona-ni ci q je da se nau-no razmotri da li na "Crvenoj planeti" postoje uslovi za `ivot.

giji", odnosno u firmi Korogova OKB-1, jo{ od kraja 1950-tih godina. Ti projekti su se zasnivali na uspesima ruskih vojnih atomskih projekata iz sredine 1950-tih. Tako je po-elo da se razgovara o motoru sa nuklearnim reaktorom kolosalne snage od 7 MBt, za interplanetarne letove. Pri tom je razmatrana i mogunost da se na Mars dopremi posada od est qudi i da se tamo formira svojevrzna kolonija.

Me|utim, prvi prakticni koraci, koje je Sovjetski Savez napravio u osvajawu me|uplanetarnog prostora 1960. i 1962. godine nisu uspeli. Kosmi-ki aparati nisu izvedeni na me|uplanetarnu trajektoriju, uglavnom zbog lo{eg kvaliteta veze, jer komande iz Centra za upravqawe nisu dozezale do ciqa.

Novu etapu u osvajawu Marsa ozna-ilo je start automatske stanice "Mars-3" umaju 1971. godine, koja je prva usvetu ostvarila planirano spu{tawe na wegovu povr{inu. Lansirani 1973. "Mars-4" i "Mars-5" obavili su daqa istra`ivawa i emitovali na Zemcu mnogo dragocenih slika "Crvene planete", koje su iskori{ene za sastavqawe detajnih mapa povr{ine Marsa.

U toku 1980-ih i 1990-ih godina, za vreme intenzivne i uspesne eksploatacije sovjetskih orbitalnih kompleksa "Saqut" i "Mir", strucwaci "Energije" do{li su do saznavawa da je osnovu za ekspedicije na Mars -initi kosmi-ki kompleksi koji je se graditi na zemajskoj orbiti. Na stanici "Mir" sojevreteno su vr{eni razliciti eksperimenti, za vreme kojih su proveravana tehni-cka re{ewa za budu{i interplanetarni kompleks. Izme|u ostalog u orbiti su instalirane velike konstrukcije, koje su predstavqale

sad je nepromewen, a ta druga sonda bi trebalo da se spusti na Mars 25. januara naredne godine.

Ruski eksperimenti

I Rusi se pripremaju za osvajawe Marsa i to po programu raketno-kosmi-ke korporacija "Energija" koja je ra-

Organizam u svemiru

Zna-ajan rezultat radova na orbitalnim stanicama je i unapre|ewe sredstava za dugotrajni let u kosmosu, a posebno provera reakcija qudskog organizma na takav let. Ispitivani su sistemi za osigurawe `ivota sa "zatvorenim ciklusom", uci qu obezbe|ivawa vode i kiseonika, {to je nu`no za let koji moze da potraje du`e od jedne godine.

Ti rezultati omogu|ili su danas strucwacima l nstivata za biolo{ke probleme da pri stupe pripremama jedinstvenog eksperimenta u okviru programa Mars, za vreme koga bi {estoro qudi u toku 500 dana i noji neprekidno boravilo u zatvorenom prostoru nadzemnog modula sa imitirawem niza uslova za dugotrajni interplanetarni let.

zradila pilotirane (s posadom) kosmi-ke letove uci quis-travawa Marsa.

Prvi projekti letova na Mars razra|ivani su u "Ener-

prototip elemenata budjeg broda za Mars. Tada je izvrsheno preko 200 uspe{nih spajawa elemenata tih konstrukcija.

Q. Lukovi }

Li-ni stav

Opomeni mo se!

Ni{ je poznat po Medijani, letwikovcu rimskog imperatora Konstantina, koji u-ini grandiozno delo donose{i Mi-

lanski edikt. Verovatno, imaju{i u vidu tu -iwenicu, Ni{ je po-eo slaviti kao gradskuslavu Svetog Konstantina. Me|utim

neka mi je dozvoeno da u ovom kratkom obra{awu wa{oj cewenoj redakciji dam i svoje skromno mi{qewe o ovoj odluci. Naime, na{ narod, uve{ini, pripada isto-no-pravoslavnoj Hristovoj veri. Stoga je, po meni, bilo mnogo logi-nije da na{ gradslavi svetog Nikolu, svetog Pantelejmona, sveta Petku, Svetog Savu ili mo`da nekog drugog sveca, -ije je pobo`no `itije i te kako utkano u na{ uverui tradiciju. I li, pak, nije li bilo pametno da se za gradskuslavu izabere svetom -eniksveti Prokopije, nekada{wi za{titnik Ni{a, -ije mo{ti Ni{lije, prilikom povla-ewa pred turskom najezdom 1386. godine, preneso{e u Prokupqe. Ako nam je tada sveti Prokopije bio za{titnik, za{to ne bi bio i danas?

Na kraju ovog pisma `eleo bih da podsetim javnost da je tradicionalna gradska slava Sveta trojica - Duhovi, koja je ujedno i crkvena slava Sabornog hrama u Ni{u.

Tihomir Mi{enkovi }

Gradska (ne)kul tura

Kaznom proti v buke

I maju{i u vidu nedavno obejawe Saobrajajne policije da je se efikasnije delovati protiv onih koji svojim motorima stvaraju veliku buku u gradu, naro-ito na bulevarima, verujem da jem mirnije spavati. Bilo je krajwe vreme da se stane na put ovom nekulturnom am`ese reji i sadisti-kom pona{awu mnogih motorista. Tako e se nadam da je prestati one besomirne ponojne trke obesnih motorista koje su i te kako ugro`avale `ivot grajana. Me|utim mo`da se oma{kom prvi|a da nesnosnubukustva-

raju i mnogi automobili sa istrulelimi pocepanim auspusima. Vreme je da se i ovaj izvor nesnosne buke jednom uti{a. Tako e, ne zaboravimo da postoje i drugi oblici "bunog" pona{awa mnogih grajana koji zaboravqaju da ive u gradu, pa kroje `ivot posvojoj meri. Na primer, ima grajana, a takvi hje skoro u svakoj ulici i nasequ, koji u popodnevnim satima ili kasno noju iznose udvori{te zvuk-nikesa kojih, -esto i satima, tre{ti turbo-folk. Takvi se ne pitaju da li wihovo "veseqe" nekome smeta. Ako im slu-ajno

kom{ija blago zameri {to su previ{e glasni, oni obi-no odgovaraju dobro poznatim uli-nim slengom ili pak samo prete{im pogledom. Mislim ako bi se rejonski policajci malo vi{e pozabavili re{avawem ovog problema, ove vrste buke bi bilo mnogo mawe. Najzad, bu-nih ima na pretek i u mnogim stambenim zgradama. Wihovi "ventili" za opu{tawe su toliko glasni, da sustanari imaju uti sak da su u kafijau, a ne u stambenom objektu. Dakle, za uti{a-e buke, ima i tekako posla.

Voji slav Arsi }

Kri tika

Zapu{tenost arheolo{kih nalazi{ta

Ve} du`e vreme na rubu Gradskog poqa prema Tvr|avi postoji arheolo{ko nalazi{te. Lokalitet se, koliko mi je poznato, vezuje za period rimske kulture i svojevreteno se o tome prili-no pisalo. Bilo je i predloga da se arheolo{ka istra`ivawa nastave na Gradskom poqu. Me|utim to se nije dogodilo. U me|uvremenu, pomenuti lokalitet nije na propisan na-in konzervisan i ogra|en. I maju{i u vidu i sli-no stawe arheolo{kih lokaliteta u Tvr|avi, nadle`ni na postavqampitawe: Da li ovakvi lokaliteti predstavqaju dragocene podatke o istoriji ovog grada i wegove okoline ili supak primer na{eve} poslovi-ne neodgovornosti i povr{nosti kada je u pitawu o-uvawe kulturno-istorijskih spomenika i tradicije uop{te?

Svetozar Jovanovi }

Me|unarodna svemirska stanica snimena sa jednog od teretnih brodova

SAD. Projekat ko{ta oko 300 miliona evra, javile su zapadne agencije.

Projekat je planiran i zbog toga {to je se u avgustu Mars na{i u najkrajem rastojawu od Zemqe za posledwih 17 godina. U decembru je se "Mars-Ekspres" pribli`iti "Crvenoj planeti" i okretaje se oko we po sopstvenoj orbiti. Posle toga, od stanice je se odvojiti kqu-ni element projekta - britanski robot-marsohod "Bigl-2" koji bi trebalo da se na povr{inu Marsa spusti po-etkom januara 2004.

Robot-marsohod "Bigl-2" je snabdeven specijalnim bu{ilicama kojima je iskopavati i zatim analizirati sastav vode i minerala koje se na|u duboko pod povr{inom Marsa. "Bigl-2" je sposoban da izdr`i temperaturu do plus 100 stepeni celzijusa. Dobija je energiju od solarnih baterija i iz svojih elemenata napajawa. Sve informacije robota bi je predate stanicu, a odatle Zemci, navela je agencija RI A "Novosti".

Datum starta rakete s drugom sondom za Mars, 25. jun, za-